

4. Malek, M.N, Nalbon, D.P, Berger, D.E, & Coburn, J.W., 2002. Importance of health science education for personal fitness trainers. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 16(1), 19-24.
5. Pavlyuk, O., Pavlyuk, Y., Soltyk, O., Chopyk, T., & Antoniuk, O., 2020. Self-Improvement of Teachers of Physical Education at Various Stages of Professional Development. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 12(4), 38-52. Dostupno: <<https://doi.org/10.18662/rrem/12.4/332>>.
6. Pavlyuk, Y., Pavlyuk, O., Chovgan, O., Vynogradskyi, B., Pavlova, I., Chopyk, T., Antoniuk, O., Soltyk, O., 2018. The role of various types of field training in development of health-formation competence of future specialists in physical culture and sports. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (4), 2404 – 2409. Dostupno: <<http://efsupit.ro/images/stories/decembrie2018/Art%20362.pdf>>.
7. Winterstein, P. J., 2002. The Motivation for Physical Activity and Sport. In: *De Rose Jr., D. Sport and Physical Activity in Children and Adolescents: A Multidisciplinary Approach*, Porto Alegre: Artmed.

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2021-30-323-332>

УДК 378.147

Поліщук Анастасія Василівна,

аспірантка кафедри професійної освіти

Подільський державний аграрно-технічний університет

Кам'янець-Подільський, Україна

anastasiya300595@gmail.com

НАУКОВІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ АГРАРНИХ ІНЖЕНЕРІВ

Анотація. Одним із важливих завдань професійної освіти в аграрній сфері є підготовка висококваліфікованих фахівців аграрно-інженерної галузі шляхом формування іншомовних комунікативних навичок, які необхідні для подальшої співпраці з колегами на міжнародному рівні.

Основною метою статті є обґрунтування наукових підходів формування іншомовного професійного спілкування майбутніх аграрних інженерів. Впровадження нових технологій в аграрну сферу вимагає володіння фахівцями іноземною мовою, тому її вивчення є надзвичайно важливим.

У статті детально описано найбільш популярні у вітчизняній та зарубіжній методиці наукові підходи (комунікативний, професійно-орієнтований, рефлексивний, мовленнєво-діяльнісний, прямий, компетентнісний, комунікативно-когнітивний, змішане навчання), що застосовуються під час навчання професійного іншомовного спілкування. З'ясовано сутність та специфіку іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців аграрно-інженерних спеціальностей.

Перспективою даного дослідження є розширення зв'язків із зарубіжними країнами для майбутньої співпраці з іноземними колегами та провідне місце на ринку праці не лише в Україні, але й і у інших країнах світу. Так як іноземна мова є однією із основних механізмів реалізації інтеграційних процесів, мобільності здобувачів вищої освіти, науковців та фахівців.

Володіння іноземною мовою у майбутньому надасть можливість фахівцю аграрно-інженерної сфери швидше адаптуватися в сучасному професійному середовищі та успішно оперувати своїми професійними функціями. Знання іноземної мови також дозволяє підвищити загальну компетентність майбутнього фахівця не лише аграрно-інженерної галузі, але й усіх сфер в загальному, що є складовою прискорення економічного, соціально-культурного розвитку, як окремих сфер діяльності, так і всієї країни.

Ключові слова: науковий підхід; іноземна мова; іншомовне професійне спілкування; аграрна сфера; інженерна сфера.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Одним із провідних аспектів професійної освіти в аграрній галузі є підготовка висококваліфікованих фахівців аграрно-інженерних спеціальностей за допомогою формування іншомовних комунікативних навичок, які необхідні для подальшої співпраці з колегами на міжнародному рівні. Тому сучасне людство відчуває неабияку потребу в кваліфікованих фахівцях даної сфери.

На даний час перед аграрними закладами вищої освіти стоїть мета та завдання у підготовці майбутніх аграрних інженерів до ефективного професійного спілкування англійською мовою на рівні компетентного володіння нею. Питання професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі набуває актуальності з точки зору на постійний запит у висококваліфікованих аграрних інженерах, які спроможні спілкуватися в іншомовному середовищі, виконуючи свої професійні обов'язки. Оскільки фахівці можуть співпрацювати з іноземними підприємствами та спілкуватися з колегами із зарубіжних країн, знання іноземної мови є вкрай необхідним.

Аналіз останніх досліджень. Питанням підвищення ефективності навчання іноземної мови займалися багато вітчизняних науковців. Дана проблема набуває особливої актуальності у вищій школі і відображена в багатьох дослідженнях вітчизняних вчених. Так професор О. Заболотська, у навчально-методичному посібнику «Методика викладання іноземних мов у ВНЗ» акцентує на необхідності у впровадженні нових методик і технологій, «які б стимулювали взаємозалежний комунікативний, соціокультурний і когнітивний розвиток студента» [1, с. 12].

Варто зазначити, що питання формування професійної іншомовної комунікативної компетенції взагалі активно обговорюється вітчизняними та зарубіжними вченими і широко представлено в дисертаційних дослідженнях сучасних науковців. Різні аспекти навчання іншомовного мовлення висвітлені дослідниками

Г. Дьяконовим [2, с. 5-8], Л. Кісіль [3, с. 134-141], М. Лук'янець [4, с. 174-176], К. Мулик [5, с. 128-132] та ін.

І. Дроздова розглядає професійне мовлення як професійний дискурс, тобто «вид мовленнєвої діяльності людей окремої сфери знань, що знаходить вияв у користуванні мовою конкретної галузі в усній і писемній формах». Його формування ґрунтується на вдосконаленні мовленнєвої діяльності, основу структури якої становить мовленнєва ситуація, а її кінцевим результатом є не тільки текст, а й дискурс [6, с. 214].

Когнітивний підхід у своїх працях розглядає С. Шатілов. Він запропонував комунікативно-когнітивну та культурно-країнознавчу концепцію навчання іноземних мов. Комунікативний компонент даної концепції науковець розглядає через технології навчання, які повинні забезпечувати інтерактивне, особистісно-мотиваційне спілкування студентів на занятті з іноземної мови. На думку С. Шатілова та його послідовників, когнітивно-комунікативне навчання іноземних мов дає змогу ефективніше реалізувати освітньо-виховний потенціал [7].

Отже, можемо вважати, що іншомовне професійне спілкування майбутніх фахівців аграрно-інженерної галузі – це сукупність лексичних, граматичних, професійних знань, умінь і навичок, які є вкрай необхідними для здійснення іншомовного спілкування у різних сферах, які пов'язані з виконанням завдань та обов'язків у своїй професійній діяльності.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті. Основною метою статті є визначення та висвітлення наукових підходів формування іншомовного професійного спілкування майбутніх аграрних інженерів. Впровадження нових технологій в аграрну сферу вимагає володіння фахівцями іноземною мовою, тому її вивчення є надзвичайно важливим.

Завдання статті: виконати аналіз літературних джерел; визначити сутність понять «підхід», «іншомовне професійне спілкування»; висвітлити актуальність іншомовного спілкування майбутніх фахівців аграрно-інженерної сфери; окреслити основні наукові підходи формування іншомовного професійного спілкування майбутніх аграрних інженерів.

3. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODOLOGY

У статті використані теоретичні методи з метою визначення теоретичних засад формування іншомовного професійного спілкування майбутніх фахівців аграрно-інженерної сфери.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

У сучасних умовах знання іноземної мови займає провідне місце у суспільстві. Розширення зв'язків України із зарубіжними країнами підвищує вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців аграрно-інженерної сфери. Виникає гостра

потреба у фахівцях, які мають не лише високий рівень знань та вмінь за своєю спеціальністю, але й на відповідному рівні володіють іноземною мовою. Майже більша половина студентства не вміє прогнозувати лексичний матеріал під час побудови власних висловлювань, не може асоціювати словесні пари тематично пов'язаних слів. Таким чином, це призводить до невміння висловлюватися логічно та грамотно, аргументувати свою думку. Саме наукові підходи до навчання професійного іншомовного спілкування зможуть зробити комунікативну методику більш динамічною і надаватимуть новий імпульс для поновлення методичної думки.

Оволодіння іноземною мовою передбачає активну участь в інтерактивному спілкуванні. Когнітивна діяльність вважається релевантною для того, щоб здобувачі вищої освіти розуміли й використовували мову, зважаючи на сформований у них знанневий простір та пізнавальні алгоритми, які зумовлено властивостями психіки людини та конкретною ситуацією. Умовою успішного навчання іноземним мовам є створення мотивації до спілкування іноземною мовою [8].

На даний час у практиці викладання іноземних мов у закладах вищої освіти відзначається посилення тенденції до використання різних підходів до навчання професійного іншомовного спілкування. Під підходом ми розуміємо комплекс парадигматичних, синтагматичних і прагматичних структур та механізмів в пізнанні або практиці, який характеризується конкуруючими між собою стратегіями і програмами.

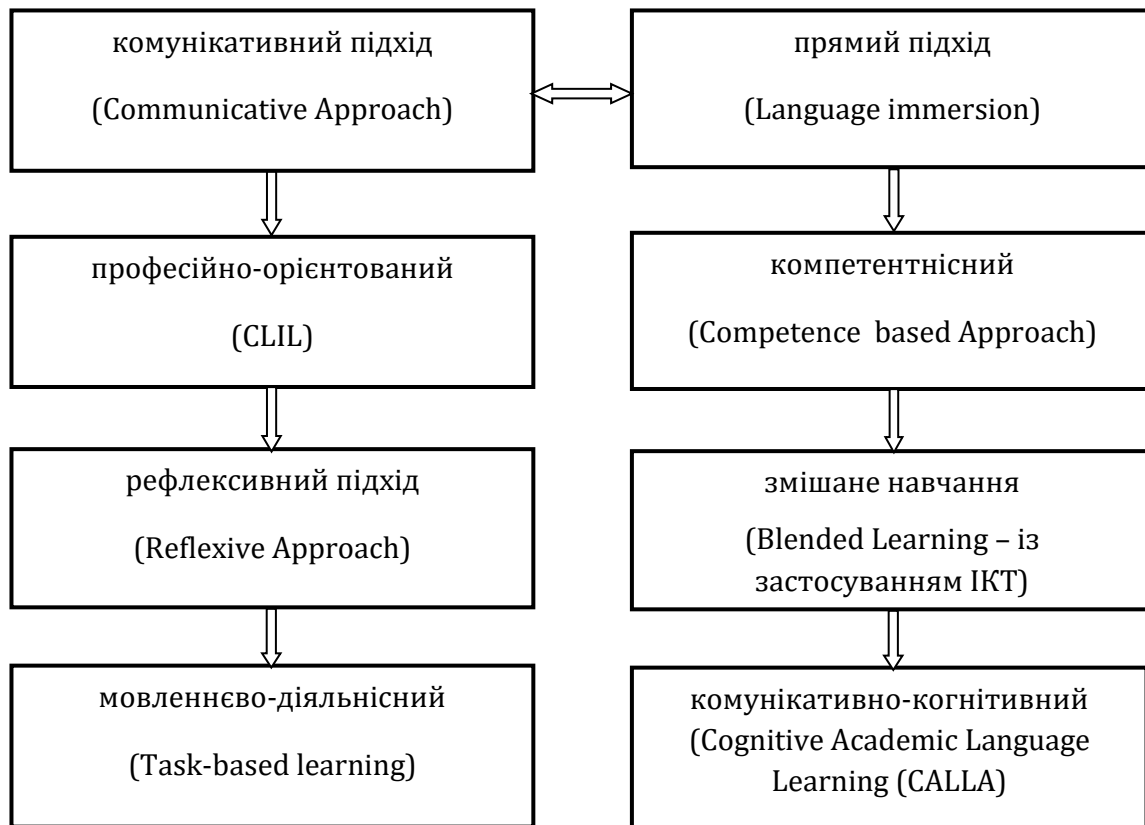
Іншими словами, підхід – це розуміння того, яким чином необхідно спрямовувати дослідження, як підійти до вивчення того чи іншого педагогічного процесу або явища.

Термін «науковий підхід» є досить загальноживаним під час обґрунтування методології наукового дослідження, тому багато вчених трактують дане поняття з різних точок зору.

Підхід, обраний науковцем визначає низку певних конкретних методів, які будуть застосовуватися під час проведення дослідження. Будь-яке дослідження передбачає наявність мети, досягнути якої можна через вирішення поставлених завдань. Саме підхід є методологічним фундаментом, що сприяє вирішенню теоретичних та практичних проблем. Тому постає питання у визначенні та обґрунтуванні наукових підходів до підготовки майбутніх фахівців аграрно-інженерних спеціальностей у їх подальшій професійній діяльності.

Як було вже вище згадано, існує досить велика кількість різноманітних трактувань до наукових підходів, що в свою чергу надає можливість науковцям обирати найбільш дієві та ефективні. Тому у статті ми описуємо найбільш важливі підходи до навчання іншомовного спілкування, які можуть допомогти більш ефективно володіти іноземною мовою.

Серед найбільш популярних у вітчизняній та зарубіжній методиці застосовуються підходи, які наведені на рис. 1.

Рис. 1. Підходи до навчання професійного іноземного спілкування

Комунікативний підхід передбачає поєднання свідомих і несвідомих компонентів у процесі навчання іноземної мови, тобто засвоєння правил функціонування іноземними моделями відбувається одночасно з оволодінням їх комунікативно-мовленнєвою функцією. Основним напрямом даного підходу є навчання мовлення в умовах спілкування. Тобто, даний підхід виступає інтерактивним методом вивчення іноземних мов, метою якого є оволодіння навичками розмовної мови, а також сприйняття її на слух і спрямований на формування комунікативної компетенції, тому спілкування є як невід’ємною кінцевою метою вивчення мови, так і засобом її досягнення.

Значення комунікативного викладання полягає в тому, що здобувачі зосереджуються на живому спілкуванні, вони безпосередньо взаємодіють між собою та викладачем, виконують різні вправи та завдання, які можуть допомогти у розумінні іноземної мови, мають змогу висловлювати свої думки та ідеї.

Професійно-орієнтований підхід до навчання іноземної мови в немовних закладах вищої освіти передбачає формування у здобувачів вищої освіти здатності іноземного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях із урахуванням особливостей професійного мислення. Такий підхід має на меті поєднання процесів оволодіння професійно-орієнтованою іноземною мовою з розвитком особистісних якостей здобувачів вищої освіти, певними знаннями культури країни мови, що вивчається та набуття навичок, які мають за основу професійні та лінгвістичні знання.

Рефлексивний підхід орієнтований на формування і розвиток рефлексивного знання, рефлексивного мислення, рефлексивної позиції, рефлексивних умінь, методичної рефлексії.

Формування та розвиток рефлексивних умінь та навичок майбутніх фахівців відбувається під час проведення семінарів, практикумів і тренінгів.

Мовленнєво-діяльнісний підхід має на меті оволодіння мовою не лише як інформативним засобом, а й користування мовою як засобом спілкування в професійно зорієнтованих комунікативних ситуаціях майбутньої професійної діяльності.

Вивчення іноземної мови уможливорює формування не просто лінгвістично обізнаного та компетентного фахівця, а фахівця з високою мовленнєвою культурою, що є досить актуальним для здобувачів аграрних закладів освіти сфери агроінженерії. В результаті, мовний матеріал буде розвивати розумові здібності майбутніх фахівців, забезпечувати формування необхідних мовленнєвих умінь та навичок для успішного спілкування у різних життєвих ситуаціях та у своїй професійній діяльності.

Прямий підхід до навчання передбачає практичне оволодіння усними видами мовленнєвої діяльності. Такий підхід ґрунтується на заняттях, складених з питань і відповідей. Ці заняття починаються з називання простих побутових предметів, тощо. З кожним заняттям здобувач запам'ятовує все більше слів та поповнює свій словниковий запас.

Компетентнісний підхід до вивчення іноземних мов розглядається як метод організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, що забезпечує засвоєння змісту навчання та досягнення цілі навчання під час вирішення проблемних завдань.

Використання компетентнісного підходу під час навчання іноземної мови означає перетворення з процесу в результат освіти в діяльнісному вимірі, накопичення знань, умінь та навичок на формування і розвиток в майбутніх фахівців аграрно-інженерних спеціальностей здатності практично діяти, застосовувати досвід успішних дій у відповідних ситуаціях. Перспективність такого підходу полягає у передбаченні високої готовності випускника вищого аграрного закладу освіти успішної діяльності в різних сферах, у тому числі і в володінні іноземними мовами.

Змішане навчання – це різновид гібридної методики, що характеризується поєднанням он-лайн навчання, традиційного та самостійного навчання.

Останнім і найдоцільнішим, на нашу думку, є використання комунікативно-когнітивного підходу до навчання іноземної мови, оскільки він забезпечує інтенсивність освітнього процесу, що є важливим за умов скорочення аудиторних годин і збільшення обсягів самостійної роботи.

Формування іншомовного професійно орієнтованого мовлення засобами комунікативно-когнітивного підходу означає навчання іноземної мови «заради спілкування нею, через спілкування і у спілкуванні в процесі моделювання практичної діяльності, пов'язаної з майбутньою спеціальністю, коли така діяльність здійснюється засобами іноземної мови» [9].

Під комунікативно-когнітивним підходом до навчання іншомовного спілкування майбутніх аграрних інженерів розуміють таку організацію освітнього процесу, яка поєднує свідоме навчання мови в процесі комунікативної взаємодії майбутніх фахівців, і забезпечує участь кожного з них в якості об'єкта і суб'єкта пізнавальної діяльності одночасно. Процес навчання базується на принципах комунікативної спрямованості, активності та самостійності у процесі засвоєння мовних знань і вдосконалення мовленнєвих вмінь, самоаналізу результативності мовленнєвої взаємодії, що ґрунтується на системі комунікативно-когнітивних завдань.

При реалізації комунікативно-когнітивного підходу до навчання іншомовного професійного спілкування майбутніх аграрних інженерів основним елементом процесів спілкування, мислення і мовлення є двохланкова модель «питання – відповідь». У питанні формулюється завдання та проблемна ситуація. Це питання є первинною ланкою виникнення процесу мислення і зародження діалогу викладача зі здобувачем вищої освіти (здобувача зі здобувачем). Уміння ставити питання визначає не тільки здатність мислити, а й здатність висловлювати свої думки.

Навчальні цілі включають в себе професійні комунікативні компетенції, які складаються із мовленнєвих умінь, мовних навичок, соціолінгвістичної та прагматичної компетенцій. Згідно з національними і міжнародними вимогами до освіти, рівень сформованості іншомовної комунікативної компетенції здобувача вищої освіти повинен дорівнювати рівню володіння мовою B2 («незалежний користувач»). Існуюча міжнародна шкала оцінювання комунікативної компетентності (The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment) також має загальний характер і не відображає професійної складової навчання іноземної мови [10].

Тому ми вважаємо необхідним більш детально конкретизувати мовленнєві професійні вміння, критерієм відбору яких ми вважаємо їх важливість для майбутнього фахівця:

- використовувати спеціальні професійні терміни і мовні кліше;
- читати тексти міжнародних конвенцій, аграрних публікацій та статті професійного характеру;
- ефективно спілкуватися в межах своїх професійних обов'язків, у соціально-побутових та професійно-орієнтованих ситуаціях;
- передавати повідомлення, вести письмову аграрно-інженерну документацію;
- володіти комунікативними інтенціями: прохання, розпитування, дозвіл, можливість, ймовірність, примус, заборона, заперечення, перемовини;
- демонструвати набуті знання при спілкуванні з колегами з зарубіжних країн.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Отже, можемо зробити висновок, що основною практичною метою навчання іноземної мови здобувачів вищої освіти аграрного вузу полягає у формуванні професійно спрямованої іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців аграрно-інженерних спеціальностей, базою для якої є комунікативні вміння, сформовані на основі мовних знань і навичок.

У статті здійснено комплексний аналіз, теоретичне узагальнення системи іншомовної підготовки майбутніх фахівців аграрно-інженерної сфери в умовах освітнього середовища університету.

Обґрунтовано поняття, теоретичні засади й методологічні підходи до розгляду проблеми іншомовної підготовки майбутніх фахівців аграрно-інженерних спеціальностей. З'ясовано сутність і зміст основних концептів статті.

Навчання іноземної мови з використанням наукових підходів до навчання іншомовного професійного спілкування відповідає основному принципу інтерактивності навчання, оскільки забезпечує організацію навчально-мовленнєвої взаємодії майбутніх фахівців як послідовності інтерактивних вправ у професійно значущих контекстах і ситуаціях.

Посилення вимог до вищої освіти, розширення її у суспільстві і на ринку праці зростає необхідність у високоякісних стратегіях її розвитку. Такі стратегії мають на увазі перегляд всієї системи вищої освіти, підвищення якості навчання, зміцнення відносин між університетами по всьому світу.

Найважливішими завданнями вищої освіти є формування всебічно розвиненої, самодостатньої особистості, яка здатна орієнтуватися і працювати у світі постійних змін, адаптуватися до нових вимог та викликів, що зумовило розробку сучасних освітніх стандартів. На сьогоднішній день, висококваліфіковані фахівці користуються великим попитом на ринку праці, особливо зі знанням іноземної мови, яка є запорукою успішної професійної діяльності, оскільки сучасний роботодавець буде вимагати від спеціаліста знання іноземної мови, навіть у тому випадку, якщо його робота безпосередньо не пов'язана з нею. Зі знанням іноземної мови фахівець може працювати не лише в Україні, але й у інших країнах світу.

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Заболотська, О.О., 2010. *Методика викладання іноземних мов у ВНЗ*, Херсон, 12.
2. Дьяконов, Г.В., 2011. Психологія діалогу: екзистенційно-онтологічний підхід, *Збірник наукових праць Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка, 1*, Кіровоград, 5-18.
3. Кісіль, Л.М., 2013. Сутність навчання професійно орієнтованого діалогічного мовлення студентів-іноземців базових факультетів інженерних спеціальностей, *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки, 22*, 134-141.
4. Лук'янець, М.Г., 2013. Особливості респонсивних реплік адресата у діалогічному мовленні, *Наукові записки [Нац. ун-ту «Острозька академія»]*, 37, 174-176.
5. Мулик, К.О., 2014. Специфіка англійського діалогічного мовлення соціально-педагогічної спрямованості, *Записки з романо-германської філології, 1*, 128-132.
6. Дроздова, І.П., 2010. Професійний дискурс і мовна особистість студента заклад нефілологічного профілю, *Вісник Львівського університету, 50*, 214.
7. Черпак, О., Когнітивно-комунікативний метод навчання іноземної мови у ВНЗ, *Доступно: < <http://eur-lex.europa.eu> <http://confesp.fl.kpi.ua/fr/node/994> >*.

8. Сура, Н.А., 2005. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою: *автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 13.00.04*, Луганськ, 20.
9. Тарнопольський, О.Б., 2006. *Методики навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому навчальному закладі освіти*, Київ, 248.
10. *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання* / [наук. ред. укр. вид. С.Ю. Ніколаєва], Київ, 273.

SCIENTIFIC APPROACHES FOR THE FORMATION OF A FOREIGN LANGUAGE OF PROFESSIONAL COMMUNICATION OF FUTURE AGRICULTURAL ENGINEERS

Anastasiia V. Polishchuk,

postgraduate student of the Vocational Education Department
State Agrarian and Engineering University in Podilia
Kamianets-Podilskyi, Ukraine
anastasiya300595@gmail.com

Abstract. One of the important tasks of vocational education in the agricultural sector is to train highly qualified specialists in the field of agricultural engineering by developing foreign language communication skills, which are necessary for further cooperation with colleagues at the international level.

The main purpose of the article is to substantiate the scientific approaches for the formation of foreign language professional communication of future agricultural engineers. The introduction of new technologies in the agricultural sector requires knowledge of foreign languages, so its study is extremely important. Therefore, a significant aspect is the substantiation of scientific approaches for the formation of foreign language professional communication of future professionals.

The article describes in detail the most popular in domestic and foreign methodology scholarly approaches (communicative, professional-oriented, reflexive, speech-activity, direct, competence, communicative-cognitive, blended learning) used in the process of teaching professional foreign language communication. The essence and specifics of foreign language professional competence of future specialists in agricultural engineering are clarified.

The prospect of this research is to expand relations with foreign countries for future cooperation with foreign colleagues and a leading position in the labor market not only in Ukraine but also abroad, since a foreign language is one of the main mechanisms for the implementation of integration processes, the mobility of higher education students, scientists and professionals.

Knowledge of a foreign language in the future will allow a specialist in agricultural engineering to adapt more quickly in today's professional environment and successfully carry out their professional functions. Knowledge of a foreign language also allows to increase the general competence of a future specialist not only in the field of agricultural engineering, but also in all spheres in general, which is part of accelerating economic and socio-cultural development, both in individual areas and in the whole country.

Keywords: scientific approach; foreign language; foreign language professional communication; agricultural sphere; engineering sphere.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Zabolotska, O.O., 2010. *Metodyka vykladannia inozemnykh mov u VNZ* [Methods of teaching foreign languages in higher education], Kherson, 12.
2. Diakonov, H.V., 2011. *Psykholohiia dialohu: ekzystentsiino-ontolohichni pidkhid*, [Psychology of dialogue: existential-ontological approach]. *Zbirnyk naukovykh prats' Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Vynnychenka, 1*, Kirovohrad, 5-18.
3. Kisil, L.M., 2013. *Sutnist navchannia profesiino oriietovanoho dialohichnoho movlennia studentiv-inozemtsiv bazovykh fakultetiv inzhenernykh spetsialnostei* [The essence of teaching professionally oriented dialogic speech of foreign students of basic faculties of engineering specialties]. *Vykladannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky. Naukovi doslidzhennia. Dosvid. Poshuky, 22*, 134-141.
4. Lukianets, M.H., 2013. *Osoblyvosti responsyvnykh replik adresata u dialohichnomu movlenni* [Features of responsive remarks of the addressee in dialogic speech]. *Naukovi zapysky [Nats. un-tu «Ostrozka akademiia»]*, 37, 174-176.
5. Mulyk, K.O., 2014. *Spetsyfika anhliiskoho dialohichnoho movlennia sotsialno-pedahohichnoi spriamovanosti* [Professional discourse and linguistic personality of a non-philological university student], *Zapysky z romano-hermanskoï filolohii, 1*, 128-132.
6. Drozdova, I.P., 2010. *Profesiyni dyskurs i movna osobystist studenta VNZ nefilolohichnoho profilu* [Professional discourse and linguistic personality of a non-philological university student], *Visnyk Lvivskoho universytetu, 50*, 214.
7. Cherpak, O., *Kohnityvno-komunikatyvnyi metod navchannia inozemnoi movy u VNZ*, Dostupno: <<http://eur-lex.europa.eu> <http://confesp.fl.kpi.ua/fr/node/994>>.
8. Sura, N.A., 2005. *Navchannia studentiv universytetu profesiino oriietovanoho spilkuвання inozemnoiu movoiu* [Teaching university students professionally oriented communication in a foreign language]: *avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk: 13.00.04*, Luhansk, 20.
9. Tarnopolskyi, O.B., 2006. *Metodyky navchannia inshomovnoi movlennievoi diialnosti u vyshchomu navchalnomu zakladi osvity* [Methods of teaching foreign language speech activity in higher education], Kyiv, 248.
10. *Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia* [General-European Recommendations for Language Education: Study, Teaching, Assessment] / [nauk. red. ukr. vyd. S.Iu. Nikolaieva], Kyiv, 273.